

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра

тваринництва та харчових технологій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана

Мартинець Л.А.

“___” серпня 2022 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
ОК7 ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти

бакалавр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний	20 Аграрні науки та продовольство	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» для здобувачів вищої освіти (денна/заочна форми навчання) спеціальностей 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.

«08» серпня 2022 року – 14 с.

Розробник:

Шахова Ю.Ю., кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри тваринництва і харчових технологій

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри тваринництва та харчових технологій

Протокол від 12 серпня 2022 року №11.

В.о. завідувача кафедри тваринництва

та харчових технологій

(підпис)

Наталія НЕДОСЕКОВА

(ініціали і прізвище)

Схвалено проектною групою освітньої програми 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» є формування професійної орієнтації, усвідомлення значимості тваринництва щодо нормального життєзабезпечення людини, раціонального природокористування, для оволодіння формами навчання та методами наукової діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» є ознайомити здобувачів вищої освіти з історією, структурою, особливостями навчання у вищих навчальних закладах; визначити професійну зорієнтованість фаху технолога з виробництва та переробки продукції тваринництва, що саме повинен знати і вміти технолог та в чому полягає суть його професійної діяльності; інформувати здобувачів вищої освіти про стан і перспективи розвитку вітчизняного і зарубіжного тваринництва, визначити місце і значення тваринництва у системі аграрного виробництва і житті людини; вплив тваринництва на екологію та його зв'язок з іншими галузями виробництва.

В завдання дисципліни також входить допомогти першокурснику швидше оволодіти з особливістю вищого навчального закладу, з організацією навчального процесу і пропонувати студентам перевірені багатьма її попередниками більш ефективні способи засвоєння лекцій, лабораторно-практичних занять, використання бібліотек, кабінетів і лабораторій університету, допомогти організувати свій робочий день і відпочинок. Сприяти розширенню професійної і загальної ерудиції здобувачів вищої освіти, допомогти їм усвідомити, що знання – це безцінний капітал, який не виміряти в умовних одиницях, і залежать вони від того, скільки людина читає, бачить і чує.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки:
дисципліни, що передують: шкільний курс «Біології».
дисципліни, що забезпечуються:

OK8	Морфологія та фізіологія сільськогосподарських тварин
OK10	Біотехнологія
OK12	Науково-дослідна робота студента
OK13	Основи біобезпеки, біологічної та екологічної етики
OK14	Розведення тварин
OK15	Генетика
OK16	Організація племінної справи
OK17	Гігієна тварин
OK18	Технологія відтворення тварин
OK19	Механізовані технології виробництва продукції тваринництва
OK20	Стандартизація, метрологія та сертифікація
OK21	Годівля тварин і технологія кормів
OK22	Технологія виробництва продукції птахівництва
OK23	Бджільництво та технологія виробництва продукції бджільництва
OK24	Технології виробництва продукції тваринництва
OK25	Технологія виробництва продукції дрібного тваринництва
OK26	Технологія та гігієна переробки продукції тваринництва
OK27	Профілактика технологічних захворювань
OK28	Організація і менеджмент виробництва і переробки продукції тваринництва
OK29	Технологія виробництва молока та яловичини

OK30	Технологія виробництва продукції свинарства
OK31	Економіка і бухгалтерський облік у тваринництві
OK32	Охорона праці у тваринництві
OK33	Виробнича практика
OK34	Підготовка та захист кваліфікаційної роботи
OK35	Кваліфікаційний іспит

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері технологій виробництва та переробки продукції тваринництва при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів зооінженерії і проведення досліджень та / або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність працювати в команді та мати навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК8. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК1. Здатність використовувати професійні знання в галузі виробництва і переробки продукції тваринництва для ефективного ведення бізнесу.
- СК2. Здатність використовувати сучасні знання про способи відтворення, закономірності індивідуального розвитку та розведення тварин для ефективної професійної діяльності у галузі тваринництва.
- СК3. Здатність використовувати знання з основних технологій заготівлі, виробництва та зберігання кормів для формування кормової бази підприємства.
- СК5. Здатність застосовувати доцільні системи та способи утримання сільськогосподарських тварин і контролювати та оптимізувати мікроклімат технологічних приміщень.
- СК6. Здатність застосовувати базові знання економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва.
- СК7. Здатність здійснювати контроль технологічних процесів під час виробництва та переробки продукції скотарства.
- СК8. Здатність здійснювати контроль технологічних процесів під час виробництва та переробки продукції свинарства.
- СК9. Здатність здійснювати контроль технологічних процесів під час виробництва та переробки продукції птахівництва.
- СК10. Здатність застосовувати знання морфології, фізіології та біохімії різних видів тварин для реалізації ефективних технологій виробництва і переробки їх продукції.
- СК11. Здатність застосовувати знання організації та управління технологічним процесом переробки продукції тваринництва для ефективного ведення господарської діяльності підприємства.
- СК12. Здатність аналізувати господарську діяльність підприємства, вести первинний облік матеріальних цінностей, основних засобів, праці та її оплати.
- СК13. Здатність використовувати спеціальні знання для проведення санітарно-гігієнічних і профілактичних заходів на фермах та інших об'єктах із виробництва і переробки продукції тваринництва.

- СК14. Здійснювати фахове використання технічних засобів для виробництва і переробки тваринницької продукції
- СК 15 Впроваджувати сучасні ІТ технології у організації виробництва і переробки продукції тваринництва
- СК 16. Здатність на підставі знань з забою тварин і стандартизації продукції організовувати та здійснювати технологію забою, виконувати фахові дії зі стандартизації тваринницьких об'єктів та процесів, сировини.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 1 Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва.
- ПРН 2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.
- ПРН3. Виконувати функціональні обов'язки, нівелюючи вплив різних чинників та виробничих ситуацій.
- ПРН4. Організовувати спільну діяльність робочого колективу.
- ПРН5. Забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ПРН6. Впливати на дотримання вимог щодо збереження навколишнього середовища.
- ПРН7. Здійснювати пошук, оброблення та узагальнення інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій.
- ПРН 8. Застосовувати знання з відтворення та розведення сільськогосподарських тварин для ефективного ведення господарської діяльності підприємства.
- ПРН 9. Обирати раціональні технології заготівлі, виробництва та зберігання кормів.
- ПРН10. Здійснювати нормовану годівлю тварин.
- ПРН11. Забезпечувати оптимальні умови утримання сільськогосподарських тварин і мікроклімат технологічних приміщень
- ПРН12. Застосовувати закони економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва
- ПРН13. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини
- ПРН14. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій виробництва свинини.
- ПРН15. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль виробництва продукції птахівництва.
- ПРН16. Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва
- ПРН17. Розробляти і ефективно управляти технологічними процесами переробки продукції тваринництва.
- ПРН18. Здійснювати первинний облік матеріальних цінностей, основних засобів, праці та її оплати.
- ПРН19. Забезпечувати дотримання біологічної безпеки на підприємствах із виробництва та переробки продукції тваринництва
- ПРН20. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.
- ПРН21. Знати основні історичні етапи розвитку предметної області
- ПРН22. Здатність на підставі знань з матеріалознавства, технічної механіки та технологічного обладнання цехів здійснювати фахове використання відповідної техніки, якісно виконувати елементи технологій у галузі тваринництва й первинної переробки тваринницької сировини.
- ПРН23. Здатність на підставі знань із забою тварин і стандартизації продукції організовувати та здійснювати технологію забою, виконувати фахові дії зі стандартизації тваринницьких об'єктів та процесів, сировини

ПРН24. Здатність на підставі знань організації виробництва, зоотехнічного обліку та програм автоматичного управління процесами здійснювати зоотехнічний облік та автоматизовано управляти системними процесами у тваринництві

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Показників	Опис підготовки фахівців	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство Спеціальність 204 ТВППТ Освітня програма ТВППТ	обов'язкова	
Змістових модулів - 1	Рівень вищої освіти: перший Ступінь освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
		1	1
Загальна кількість годин: 90		Семестр	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 самостійної роботи здобувача 3,4		Лекції	
		14 год.	2 год.
	Практичні		
	28 год.	2 год.	
	Лабораторні		
	год.	год.	
Самостійна робота			
	48 год.	86 год.	
		Форма контролю: екзамен	

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ. Особливості індивідуального розвитку тварин.

Завдання дисципліни, її роль і місце в системі підготовки фахівців.

Значення тваринництва у забезпеченні населення продуктами харчування та промисловою сировиною. Сучасний стан виробництва продукції тваринництва та перспективи і шляхи його збільшення. Походження та одомашнення тварин. Поняття про диких, приручених, свійських і сільськогосподарських тварин. Час і місце одомашнення тварин. Генетичні основи онтогенезу та його зв'язок з філогенезом. Ріст і розвиток. Періоди онтогенезу. Закономірності індивідуального розвитку тварин та фактори, що впливають на нього. Методи вивчення росту тварин.

Тема 2. Види продуктивності сільськогосподарських тварин. Особливості технології виробництва молока.

Оцінювання корів за молочною продуктивністю, велику рогату худобу за м'ясною продуктивністю. Прижиттєва та післязайна оцінка тварин. Фактори, що впливають на м'ясну продуктивність тварин. Оцінювання овець, коней та птиці за показниками продуктивності. Поняття про технологію виробництва молока та її складові частини. Основи відтворення стада. Структура стада. Господарська зрілість телиць і бугайців.

Тривалість тільності та фактори, що впливають на неї. Способи та системи утримання корів, годівля по періодах утримання з урахуванням фізіологічного стану.

Тема 3. Особливості технології виробництва яловичини та свинини. Значення яловичини в харчуванні людей та її хімічний склад. Шляхи збільшення виробництва яловичини. Типи спеціалізованих підприємств та їх особливості. Технологія виробництва яловичини у молочному та молочно-м'ясному скотарстві. Значення свинарства, стан і тенденція його подальшого розвитку. Господарсько-біологічні особливості свиней. Біологічна і харчова цінність свинини та її значення у забезпеченні науково-обґрунтованої потреби людини у поживних речовинах.

Тема 4. Особливості виробництва продукції вівчарства та козівництва. Різноманітність продукції овець та кіз як об'єктивна основа виробничої і економічної інтенсифікації вівчарства. Різноманітність продукції овець та кіз. Класифікація порід овець та кіз.

Тема 5. Біологічні та господарські особливості сільськогосподарської птиці.

Значення птахівництва та біологічні особливості сільськогосподарської птиці різних видів. Стан і тенденція розвитку птахівництва в Україні та країнах світу. Розвиток бройлерної промисловості в Україні та розвинутих країнах світу.

Тема 6. Особливості розведення та використання коней.

Народногосподарське значення конярства та біологічні особливості коней. Стан галузі в Україні і за кордоном. Породи коней. Завдання і перспективи розвитку бджільництва. Склад і особливості бджолої сім'ї.

Вплив різних факторів на продуктивність і виживання бджолої сім'ї.

Тема 7. Особливості технології виробництва продукції бджільництва, кролівництва і звірівництва та вирощування риби.

Стан галузі в Україні і за кордоном. Завдання і перспективи розвитку бджільництва. Склад і особливості бджолої сім'ї. Вплив різних факторів на продуктивність і виживання бджолої сім'ї. Хутрова та м'ясна продуктивність кролів і звірів. Типи рибних господарств.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усь ого	у тому числі				усь ого	у тому числі			
		л	п	л	с.р.		л	п	лаб	с.р.
МОДУЛЬ І. НЕОРГАНІЧНА ХІМІЯ										
ТЕМА 1. Вступ Особливості індивідуального розвитку тварин.	12	2	4		6	13	1			12
ТЕМА 2. Види продуктивності сільськогосподарських тварин. Особливості технології виробництва молока	13	2	4		7	13	1			12
ТЕМА 3. Особливості технології виробництва яловичини та свинини	13	2	4		7	13		1		12
ТЕМА 4. Особливості виробництва продукції вівчарства та козівництва.	13	2	4		7	13		1		12
ТЕМА 5. Біологічні та господарські особливості сільськогосподарської птиці	13	2	4		7	12				12
ТЕМА 6. Особливості розведення та використання коней.	13	2	4		7	13				13
ТЕМА 7. Особливості технології виробництва продукції бджільництва, кролівництва і звірівництва та вирощування риби	13	2	4		7	13				13
Усього	90	14	28		48	90	2	2		86

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	ТЕМА 1. Вступ Особливості індивідуального розвитку тварин.	4	
	ТЕМА 2. Види продуктивності сільськогосподарських тварин.	4	
	ТЕМА 3. Особливості технології виробництва яловичини та свинини	4	1
	ТЕМА 4. Особливості виробництва продукції вівчарства та козівництва.	4	1
	ТЕМА 5. Біологічні та господарські особливості сільськогосподарської птиці	4	
	ТЕМА 6. Особливості розведення та використання коней.	4	
	ТЕМА 7. Особливості технології виробництва продукції звірівництва та вирощування риби	4	
	Разом:	28	2

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	ТЕМА 1. Вступ Особливості індивідуального розвитку тварин.	6	12
	ТЕМА 2. Види продуктивності сільськогосподарських тварин.	7	12
	ТЕМА 3. Особливості технології виробництва яловичини та	7	12
	ТЕМА 4. Особливості виробництва продукції вівчарства та	7	12
	ТЕМА 5. Біологічні та господарські особливості сільськогосподарської птиці	7	12
	ТЕМА 6. Особливості розведення та використання коней.	7	13
	ТЕМА 7. Особливості технології виробництва продукції	7	13
	Разом:	48	86

Основні види самостійної роботи, передбачені при опануванні навчальної дисципліни (як приклад):

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять,
3. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури та нормативних документів.
4. Робота з інформаційними ресурсами мереж Інтернет (пошук та обробка інформації).
5. Виконання завдань самостійної роботи.
6. Самоконтроль та самодіагностика засвоєння змісту освіти.
7. тощо

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. *Словесні*: пояснення, лекція.
- 1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація.
- 1.3. *Практичні*: практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1. *Аналітичний*.
- 2.2. *Методи синтезу*.
- 2.3. *Індуктивний метод*.
- 2.4. *Дедуктивний метод*.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

- 3.1. *Проблемний* (проблемно-інформаційний)
- 3.2. *Репродуктивний*.
- 3.3. *Пояснювально-демонстративний*

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, групові дослідження, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій)

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Форма контролю: екзамен.

Методів оцінювання:

- опитування;
- тестування;
- розв'язання практичних завдань, задач, ситуацій.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю.

Таблиця 5.1 – Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.

Поточний контроль та самостійна робота			Підсумковий контроль	
			Екзамен	
Звіти з практичних робіт	Самостійна робота	Тести в Moodle	Загальна сума балів	
20	20	20	40	100

або

Таблиця 5.2 – Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, освітньої програми Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Поточний контроль.							Підсумковий контроль	Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
8	8	8	9	9	9	9	40	100

Таблиця 5.3 – Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт			
	Тест	Письмова робота	Практичне завдання	Усна відповідь
ПРН 1. Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва.	+		+	+
ПРН 2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.				
ПРН3. Виконувати функціональні обов'язки,				

<p>нівелюючи вплив різних чинників та виробничих ситуацій.</p> <p>ПРН4. Організувати спільну діяльність робочого колективу.</p> <p>ПРН5. Забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ПРН6. Впливати на дотримання вимог щодо збереження навколишнього середовища.</p> <p>ПРН7. Здійснювати пошук, оброблення та узагальнення інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій.</p> <p>ПРН 8. Застосовувати знання з відтворення та розведення сільськогосподарських тварин для ефективного ведення господарської діяльності підприємства.</p> <p>ПРН 9. Обирати раціональні технології заготівлі, виробництва та зберігання кормів.</p> <p>ПРН10. Здійснювати нормовану годівлю тварин.</p> <p>ПРН11. Забезпечувати оптимальні умови утримання сільськогосподарських тварин і мікроклімат технологічних приміщень</p> <p>ПРН12. Застосовувати закони економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва</p> <p>ПРН13. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини</p> <p>ПРН14. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій виробництва свинини.</p> <p>ПРН15. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль виробництва продукції</p>				
---	--	--	--	--

<p>птахівництва.</p> <p>ПРН16. Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва</p> <p>ПРН17. Розробляти і ефективно управляти технологічними процесами переробки продукції тваринництва.</p> <p>ПРН18. Здійснювати первинний облік матеріальних цінностей, основних засобів, праці та її оплати.</p> <p>ПРН19. Забезпечувати дотримання біологічної безпеки на підприємствах із виробництва та переробки продукції тваринництва</p> <p>ПРН20. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.</p> <p>ПРН21. Знати основні історичні етапи розвитку предметної області</p> <p>ПРН22. Здатність на підставі знань з матеріалознавства, технічної механіки та технологічного обладнання цехів здійснювати фахове використання відповідної техніки, якісно виконувати елементи технологій у галузі тваринництва й первинної переробки тваринницької сировини.</p> <p>ПРН23. Здатність на підставі знань із забою тварин і стандартизації продукції організовувати та здійснювати технологію забою, виконувати фахові дії зі стандартизації тваринницьких об'єктів та процесів, сировини</p> <p>ПРН24. Здатність на підставі знань організації виробництва, зоотехнічного обліку та програм автоматичного управління процесами здійснювати зоотехнічний облік та автоматизовано управляти</p>				
--	--	--	--	--

системними процесами у тваринництві.				
--------------------------------------	--	--	--	--

Критерії оцінювання

Таблиця 5.4 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вступ до спеціальності «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»; навч. посібник /Ладика В.І, Крятов О.В., Бондарчук Л.В/ Суми: ВТД «Університетська книга», 2008.-255 с
2. Вступ до зооінженерії: навч. посібник/ Крятов О.В., Царенко О.М., - Суми, «Слобожанщина», 2002 – 228 с.
3. Машкін М.І. Технологія виробництва молока і молочних продуктів / М.І. Машкін, Н.М. Париш / Навчальне видання: - К.: Вища освіта, 2006. - 351 с.
4. Перцевий Ф. В. Технологія переробки молока: Навчальний посібник /Ф. В. Перцевий, П. В. Гурський , О. О. Гринченко, та ін. / Харків: ХДУХТ, 2006. 378 с.: іл.
5. Костенко В.І. Практикум із скотарства і технології виробництва молока та яловичини. - К.: Урожай, 1996. - 256 с.
6. Луценко М.М., Іванишин В.В., Смоляр В.І. Перспективні технології виробництва молока: Монографія. - К.: Видав. центр "Академія", 2006. -192 с.
7. Нормативно-правові акти з ідентифікації та реєстрації тварин. Мінагрополітики України. - К., 2005.- 194 с.
8. Підпала Т.В. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини: Курс лекцій. - Миколаїв: МДАУ, 2006.- 359 с.
9. Полухин А.А., Алпатов А.В., Ставцев А.Н. Оценка привязного и беспривязного способов содержания КРС // Техника и оборудование для села. 2010. №12. С. 34-36.
10. Рубан Ю.Д. Конституция животных и проектирование технологических и селекционных процессов в скотоводстве. - К.: Аграрна наука, 2003.- 284 с.
11. Рубан Ю.Д. Породы и племенное дело в скотоводстве: эволюция и прогресс.- К.: Аграрна наука, 2003.- 394 с.
12. Наукове обґрунтування технологій молочного та м'ясного скотарства / Я. М. Гадзало, М. І. Бащенко, О. І. Костенко, та ін. / Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України, Науково-методичний центр «Технології у тваринництві». – Харків. – 2015. – 498 с.
13. Шабля В. П., Помітун І. А., Савран В.П., та ін. Норми та вимоги до утримання великої рогатої худоби високого рівня продуктивності. – К.: Аграрна наука, 2014. – 44 с. – ISBN 978-966-540-383-8.
14. Бесулін В.І. та інш. Птахівництво і технологія виробництва яєць та

м'яса птиці. Біла Церква, 2003 -448с.

15. Бородай В.П. та інш. Технологія виробництва продукції птахівництва. – Вінниця, 2006. – 353с.

16. Рубан Б.В. Птицы и птицеводство: учебное пособие, Харьков «Эспада», 2002. – 520с.

Електронні ресурси

1. nbuv.gov.ua - електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;

2. korolenko.kharkov.com - електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка